

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра гуманітарних і соціальних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

Наталія СИЗОНЕНКО

30 серпня 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Світова політична історія
(обов'язкова навчальна дисципліна)

Освітньо-професійна програма Політологія
спеціальність 052 Політологія
галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
освітній ступінь магістр
факультет Обліку та фінансів

Полтава
2021 – 2022 н. р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Світова політична історія» для здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою Політологія спеціальності 052 Політологія

Мова викладання державна

Розробник: Помаз Юлія, к.і.н., доцент, доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін Полтавського державного аграрного університету.

«30» серпня 2021 року

Розробник Юлія ПОМАЗ

Схвалено на засіданні кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін протоколом від 30 серпня 2021 № 1.

Затверджено завідувачем кафедри

«30» серпня 2021 року

Наталія СИЗОПЕНКО

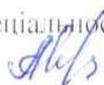
Погоджено гарантом освітньо-професійної програми Політологія

«30» серпня 2021 року

Анастасія ШЕКРЯЧ

Схвалено головою НМР спеціальності «Політологія»

Алла ЛЬЧЕНКО

1. Опис навчальної дисципліни

Елементи характеристики	Денна форма навчання
Загальна кількість годин	135
Кількість кредитів	4,5
Місце в індивідуальному навчальному плані здобувача вищої освіти (обов'язкова чи вибіркова)	обов'язкова
Рік навчання (шифр курсу)	052ПОЛІТ мд 2021
Семестр	2-й
Лекції (годин)	14
Семінарські заняття (годин)	32
Самостійна робота (годин)	89
Форма семестрового контролю	Екзамен

2. Передумови для вивчення навчальної дисципліни

Дисципліни, які передують її вивченню відповідно до структурно-логічної схеми освітньо-професійної програми: цикл гуманітарних дисциплін.

3. Заплановані результати навчання

Мета вивчення навчальної дисципліни: надання здобувачам вищої освіти знань про основні проблеми політичної історії, пов'язані з формуванням і розвитком світової цивілізації.

Основні завдання навчальної дисципліни:

- формування уявлення про основні політичні процеси в ході історичного розвитку суспільств від епохи стародавнього світу до початку ХХІ століття;
- висвітлення закономірностей розвитку політичного життя суспільства, діяльність державних інститутів, політичних партій і громадських організацій, політичних діячів;
- аналіз й інтерпретація різних політичних процесів минулого і сучасності;
- розуміння здобувачами вищої освіти історичних процесів минулого для вироблення дієвих напрямних та гуманістичних культурних орієнтацій у реаліях сьогодення.

Компетентності:

загальні:

ЗК02. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

ЗК04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

спеціальні (фахові) компетентності (ФК):

СК01. Усвідомлення природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації.

СК03. Критичне осмислення проблем та принципів функціонування та закономірностей розвитку влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, гендерної політики, світової політики та політики окремих країн та регіонів.

СК04. Здатність комплексно аналізувати владу та урядування, політичні системи, інститути та режими, політичні процеси та політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

Програмні результати навчання:

ПР 01. Застосовувати для розв'язування складних задач політології розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації, особливостей реалізації влади у різних політичних системах, їх соціально-економічного, історичного та соціокультурного контексту.

ПР 02. Застосовувати спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності або галузі знань і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень, критичне осмислення проблем у галузі та на межі галузей знань.

ПР 05. Планувати, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт відповідно до встановлених вимог.

ПР 06. Критично осмислювати принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів.

Методи навчання: пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, творчий, частково-пошуковий, бесіда, дискусії, створення ситуації інтересу, використання життєвого досвіду, тестовий контроль, використання мультимедійних презентацій, дистанційне навчання.

4. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Вступ до курсу «Світова політична історія».

Мета, предмет і завдання курсу. Поняття «політогенез». Джерела вивчення державотворчих процесів. Історіографія питання. Економічні передумови становлення і розвитку політичної влади та держави. Шляхи формування політичної влади: військовий, аристократичний, плутократичний. Основні шляхи виникнення держави у різних регіонах.

Тема 2. Політична історія Стародавнього Сходу.

Термін «Стародавній Схід». Географічні межі Стародавнього Сходу. Старосхідні цивілізації: єгипетська, шумерська, вавилонська, урартська, індська, індуїстська, старокитайська.

Періодизація історії стародавнього Єгипту (Древнє, Середнє, Нове царства). Природно-кліматичні умови. Виникнення та розвиток держав у долині Нілу. Суспільний устрій та його еволюція. Державний лад, суд, збройні сили. Основні риси староегипетського права. Основні напрямки зовнішньої політики єгипетських фараонів.

Хронологія та періодизація давньокитайської історії. Племена Ся: дискусійні питання. Виникнення держави та її розвиток. Держава Шан (Інь) – світанок китайської державності. Держава Західне Чжоу. Внутрішні міжусобиці та утворення Східного Чжоу.

Боротьба китайських царств за гегемонію. Імперія Цінь. Реформи Шан Яна. Утворення держав Західна і Східна Хань, їх політичний розвиток.

Державні утворення на території Стародавнього Ірану. Стародавній Елам. Мідійське царство у VIII–VI ст. до н. е. Утворення і розвиток держави Ахеменідів. Завоювання перськими царями з роду Ахеменідів сусідніх територій. Кір II. Завойовницька політика Кіра II. Камбіз – спадкоємець Кіра II. Державний переворот у Персії. Держава Ахеменідів у V–IV ст. до н. е. Зовнішньополітична ситуація у IV ст. до н. е. Падіння Ахеменідської держави у 330-му р. до н. е.

Тема 3. Політична історія Стародавньої Греції та Риму.

Поняття «античність». Хронологія та періодизація античної історії. Географічні межі. Стародавня Греція та Стародавній Рим. Основні типи полісів: тиранія, демократія, олігархія. Афіни і Спарта – як приклади грецьких полісів. Економічні, політичні, соціальні особливості полісів.

Характерні особливості Крито-мікенської цивілізації. Падіння мінойської цивілізації. Розклад родових відносин і створення передумов для розвитку полісного ладу.

Формування полісного устрою в Аттиці. Особливості соціальної структури грецького суспільства в архаїчну добу.

Криза полісної системи. Встановлення македонської гегемонії в Греції. Доба еллінізму.

Соціальна та політична структура, державний устрій Римської держави у VIII – III ст. до н. е. Походження міста Рима. Закони XII таблиць. Реформи Сервія Тулія та введення народного трибунату. Боротьба за римську гегемонію. Об'єднання Італії під владою Риму.

Соціальна структура римського суспільства. Передумови демократизації суспільно-політичного ладу Римської республіки. Функції сенату. Виконавча влада.

Еволюція політичної системи Римської держави (I ст. до н. е. – V ст. н. е.). Політичний переворот 82 р. до н. е. та встановлення диктатури Сулли. Повстання Серторія та Спартака. Юлій Цезар. Аграрний законопроект Сервілія Рулла. Перший тріумвірат. Консульство цезаря та Трибунат Клодія. Боротьба між Цезарем і Помпеєм.

Диктатура Цезаря та його законодавство. Боротьба за владу після смерті Цезаря. Другий тріумвірат. Громадянська війна між Антонієм і Октавіаном. Причини і наслідки падіння республіки.

Тема 4. Політичний розвиток світу в період Середньовіччя.

Цивілізаційні особливості західноєвропейського середньовічного регіону. Розселення германських племен (готів) в Іспанії та Італії. Вестготське, Вандальське та Остготське королівства. Виникнення Франкської держави Меровінгів. Вторгнення германських племен в Британію в сер. V ст. Особливості політичного розвитку Британії в ранньому середньовіччі.

Особливості розвитку середньовічної Німеччини. Виникнення німецького королівства. Саксонська династія. Виникнення Священної Римської імперії. Політичний розвиток імперії.

Особливості політичного розвитку Європи у XVI – XVII ст. Розвиток капіталістичних відносин в англійському селі та місті. Початок аграрного перевороту. Тюдорівське законодавство. Причини і наслідки англійської Реформації. Тюдори та суспільно-політичний розвиток Англії в XVI ст.

Формування абсолютної монархії у Франції на початку XVI ст. Посилення абсолютизму в середині XVI ст. Прихід до влади єпископа Армана Жана дю Плессі (Ришельє). Основні заходи кардинала Ришельє в політиці зміцнення абсолютизму.

Тема 5. Політичний розвиток світу в період Нового часу та розвитку індустріального суспільства (кінець XIX – поч. XX ст.).

Англія наприкінці XVII – XVIII ст. Формування вестмінстерської моделі конституційної монархії. Білль про права (1689 р.), Акт про престолонаслідування (1701 р.). Внутрішня і зовнішня політика Англії періоду правління королеви Анни (1702 -1714 рр.). Еволюція політичної системи Великої Британії у 20-х 80-х рр. XVIII ст. Політична криза 60-х – 80-х рр. XVIII ст.

Велика Британія за вікторіанської доби. Демократизація державного ладу. Причини виникнення, програма і діяльність чартистів. Тенденції політичної еволюції Великої Британії у вікторіанську епоху. Парламент, політичні партії, інститут монархії. Королева Вікторія. Соціальний реформізм. Парламентський акт 1911 року. Д. Ллойд Джордж.

Політична еволюція Франції у другій половині XVII-XVIII ст. «Бюрократична монархія» у Франції в епоху правління Людовіка XIV (1643 -1715 рр.). Внутрішня політика Франції за Людовіка XV (1717 – 1774 рр.). Особливості розвитку французького абсолютизму у 70-х – 80-х рр. XVIII ст.

Французька революція XVIII ст. Законодавство і діяльність фельянів. Повалення монархії. Внутрішня і зовнішня політика жирондистів. Якобинська диктатура. Термідоріанський переворот. Період Конвенту і Директорії.

Суспільно-політичне становище Франції на рубежі XIX- XX ст. Правління А. Т'єра (1871-1873 рр.). Конституція 1875 р. Внутрішньополітичний розвиток Франції у 70-х-90-х рр. XX ст. Політична нестабільність. Буланжизм. Справа Дрейфуса. Прихід радикалів до влади, їхня програма і діяльність. Ж. Клемансо.

Держава Австрійських Габсбургів другої половини XVII- XVIII ст. Особливості економічного розвитку Австрійської імперії. Політичне становище держави Габсбургів у другій половині XVII – на початку XVIII ст. Реформи освіченого абсолютизму. Марія –Терезія, Йосип II.

Утворення Австро-Угорщини. Тенденції політичного розвитку Австро – Угорщини на рубежі XIX – XX ст. Панславізм. Пангерманізм.

Німецькі держави у середині XVII-XVIII ст. Політична роздробленість Німеччини. Князівський абсолютизм. Утворення Пруського королівства. Монархічна концепція освіченого абсолютизму Фрідріха II, його реформи та вплив на німецькі держави.

Об'єднувчі процеси в італійських та німецьких землях. Утворення Італійського королівства і Німецької імперії. Початок об'єднання Італії. Утворення Італійського королівства. К. Б. Кавур. Дж. Гарібальді. Програма об'єднання німецьких держав та її реалізація на початковому етапі. О. Бісмарк. Франко-пруська війна.

Внутрішня і зовнішня політика Німецької імперії останньої третини XIX – початку XX ст. Створення Німецької імперії. Внутрішня політика Німеччини в період канцлерства О. Бісмарка. Політичний розвиток Німеччини в кінці XIX – на початку XX ст. Канцлери Х. Гогенлоє, Л. Капріві, Б. Бюлов, Т. Бетман – Гольвег. Еволюція зовнішньополітичної стратегії Німеччини. Створення концепції світової політики.

Політичний розвиток Італії на рубежі XIX – XX ст. «Права при владі». Основні риси внутрішньої та зовнішньої політики. Прихід до влади «лівої». Тенденції внутрішньополітичного розвитку. Політична еволюція Італії на початку XX століття. Реформи Дж. Джолітті.

Війна за незалежність північноамериканських колоній. Утворення США. Соціально-економічний і політичний розвиток північноамериканських колоній у другій половині XVII – середині XVIII ст. Посилення колоніального гніту у 60-х рр. XVIII ст. Проголошення незалежності. Військові дії у 1775 -1783 рр. Конституція США 1787 р. Білль про права.

США в середині XIX – на початку XX ст. Соціально-економічний і політичний розвиток США у першій половині XIX ст. Громадянська війна, основні етапи, наслідки. Реконструкція на Півдні США. Партійно-політична боротьба у 70-х - 80-х роках XIX ст. Політичне становище США на початку XX ст. Прогресистська ера. Т. Рузвельт. В. Вільсон.

Основні тенденції розвитку провідних країн світу наприкінці XIX - на початку XX ст.

Тема 6. Політичний розвиток світу (1914 - 1945 рр.).

Особливості соціально-економічного розвитку провідних держав світу на початку XX ст. Загострення міжімперіалістичних суперечностей. Оформлення військово-політичних блоків. Антанта. Троїстий союз. Стратегічні плани держав напередодні Першої світової війни. Причини війни. Основні події на Західному і Східному фронтах.

Назрівання революційної ситуації в Європі. Лютнева буржуазно-демократична революція в Росії. Падіння самодержавства. Жовтнева (1917 р.) революція в Росії та її вплив на політичні процеси в світі. Буржуазно-демократична революція в Австро-Угорщині. Крах імперії Габсбургів. Утворення самостійних буржуазних держав: Австрії, Угорщини, Югославії, Чехословаччини.

Політичні і соціально-економічні наслідки війни. Уроки Першої світової війни.

Геополітичні зміни у світі після Першої світової війни. Паризька мирна конференція 1919 р. Укладення Версальського договору, підписання мирних угод із країнами німецького блоку. Версальсько-вашигтонська система міжнародних відносин, її суперечності. Роль і діяльність Ліги Націй. Становище Німеччини після поразки у Першій світовій війні. «План Дауеса», «План Юнга», їхня сутність. Утвердження нової розстановки сил у Європі. Зростання ролі та впливу США на світову політику.

Характер політичних взаємовідносин західних держав і Радянської держави на початку 20-х років. Генуезька, Гаазька конференції. Рапальська угода Радянської Росії з Німеччиною та її значення.

Світова економічна криза 1929–1933 рр. Криза політичних інститутів буржуазної демократії. «Новий курс» Ф. Рузвельта, його сутність і значення в стабілізації американської економіки в післякризовий період.

Друга хвиля фашистського руху в європейських країнах. Прихід до влади нацистів у січні 1933 р. в Німеччині. Проблеми створення єдиного антифашистського фронту.

Напад Німеччини на Польщу, початок Другої світової війни. Причини, характер і періодизація Другої світової війни. Возз'єднання з СРСР Західної України та Західної Білорусії. Підписання радянсько-німецького договору про кордони і дружбу 28 вересня 1939 р. Радянсько-фінська війна, її наслідки.

Розширення фашистської агресії в Європі. Радянсько-німецька війна, її характер і цілі. Періодизація війни. Початок війни на Тихому океані та вступ США в Другу світову війну.

Фашистський «новий порядок» в окупованих країнах, його сутність. Національно-визвольний рух у Європі. Рух опору.

Корінний перелом у ході війни. Міжнародні наслідки перемог Червоної армії. Капітуляція Італії. Тегеранська конференція. Вирішальні перемоги Червоної армії в 1944 р. Відкриття другого фронту в Західній Європі. Розпад фашистського блоку. Ялтинська (Кримська) конференція. Міжнародна конференція в Сан-Франциско й утворення ООН.

Кінець війни в Європі. Потсдамська (Берлінська) конференція, її висновки та міжнародне значення. Вступ СРСР у війну проти Японії. Беззастережна капітуляція Японії. Всесвітньо-історичне значення перемоги Об'єднаних націй у Другій світовій війні. Політичні підсумки та уроки Другої світової війни.

Тема 7. Крах комуністичних тоталітарних режимів в країнах Центральної та Південно-Східної Європи. Розпад СРСР.

Економічні і демографічні наслідки Другої світової війни для країн Східної Європи. Передумови для глибоких змін державно-політичної системи. Комуністична і демократична альтернативи. Перетворення періоду «народної демократії» (1944–1946 рр.) Формування основ конституційного ладу. Демократизація політичного життя. Відновлення зруйнованої економіки. Гостра політична боротьба щодо визначення стратегії подальшого суспільного розвитку.

Зовнішній вплив на розвиток політичної ситуації в країнах Східної Європи. Концепція «демократії нового типу». Східна Європа і план Маршалла. Посилення радянського тиску на східноєвропейські країни. «Побудова основ соціалізму» у Східній Європі (1947–1953 рр.). Оформлення прорадянських режимів. Створення РЕВ і ОВД.

Форсування соціально-економічних перетворень (завершення націоналізації промисловості і банківської сфери, прискорена індустріалізація, початок колективізації сільського господарства, формування командно-адміністративної системи управління і розподілу). Підсумки «наздоганяючого розвитку» наприкінці 40-х – початку 50-х років.

Суспільно-політична криза у Східній Європі 1953 – 1956 рр. Масові виступи 1953 р. в НДР. Політична криза 1956 р. в Польщі. В. Гомулка. Реформи І. Надя в Угорщині. Події 1956 р. в Будапешті та їх оцінки в історіографії. Коректування реформаторського курсу наприкінці 50-х – початку 60-х років в країнах індустріально-аграрного типу (Чехословаччина, Польща, Угорщина, Югославія) «Консервативний соціалізм» в країнах аграрно-індустріального типу (Румунія, Болгарія, Албанія). Східноєвропейський соціалізм як суспільна модель. Роль радянського чинника в суспільному розвитку регіону. Диференціація моделі «реального соціалізму» в країнах з різною

динамікою модернізації і досягнутим рівнем розвитку. Спроби подальшого реформування соціалізму (економічні реформи Р. Н'ерша і О. Шика). «Соціалізм з людським обличчям». «Празька весна» 1968 р. О. Дубчек. «Самоврядний соціалізм» в Югославії Й. Броз Тіто. Оформлення «доктрини Брежнєва». Підсумки і суперечності розвитку східноєвропейських країн в 60-х роках.

Початок «застою». Характер соціально-економічного розвитку Східної Європи в період «застою». Криза політичної еліти. «Геронтократія». Активізація дисидентського руху. Соціально-психологічна криза суспільства. «Подвійна свідомість». Криза східноєвропейського соціалізму у 80-х роках. Суспільно-політична криза 1980 – 1981 рр. в Польщі. «Солідарність». Л. Валенса. Новий етап економічного реформування в Угорщині. Смерть Й. Броз Тіто у 1980 р. і наростання відцентрових тенденцій в югославському суспільстві. Формалізація реформ в Болгарії і Чехословаччині, останній період правління Т. Живкова і Г. Гусака. Посилення авторитарних тенденцій у політичному житті Албанії і Румунії. Східна Європа в період радянської «перебудови». Ідеологічна концепція «соціалістичної співдружності». Розвиток кризових явищ в РЕВ і ОВД.

Крах комуністичних режимів в Східній Європі. Демократичні революції 1989 р., спільні риси і національні особливості, політичні лідери. Еволюційна демократизація в Польщі і Угорщині. «Оксамитова революція» в Чехословаччині. «Жовтнева революція» в НДР. Грудневе повстання 1989 р. в Румунії. Дезінтеграція СФРЮ. Політичні трансформації: від «оксамитових революцій» до реальної демократизації. Соціально-економічні реформи: від «шокової терапії» до градуалістичного підходу. Розвиток законодавчої бази ринкової економіки; новий етап приватизації; інституціональна модернізація соціальної системи; бюджетна реформа. Державно-правове будівництво і проблеми політичних відносин. Східна Європа в світовій політиці 90-х років. Проблема розширення ЄС. Практика «асоційованого членства» східноєвропейських країн у Європейському Союзі. Проекти розширення НАТО на Схід. Програма «Партнерство заради миру».

Розвиток СРСР в другій половині ХХ ст. Перебудова та тенденції до розпаду СРСР. Спроба серпневого (1991 р.) перевороту у Москві та його наслідки. Денонсація Договору 1922 р. про утворення СРСР. Угода про Співдружність незалежних держав. «Посткомуністичне суспільство». Динаміка процесу постсоціалістичних перетворень в країнах – колишніх республіках СРСР. Державно-правове будівництво і проблеми політичних відносин. Національне питання. Росія в світовій політиці в кінці ХХ – на початку ХХІ ст. Особливості відносин посткомуністичних держав з Росією. Регіональна інтеграція. СНД та створення ЄЄП. Політичне та економічне становище незалежних країн – колишніх республік СНД на початку ХХІ ст. Взаємовідносини цих країн на початку ХХІ ст.

Тема 8. Основні тенденції політичного розвитку держав світу наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.

Розвиток країн Західної Європи в другій половині ХХ – на початку ХХІ ст.: основні тенденції та фактори. Особливості повоєнної відбудови.

Великобританія: проблеми внутрішньої та зовнішньої політики. Становище Великої Британії після Другої світової війни. Внутрішня і зовнішня політика лейбористських і консервативних урядів Великобританії в 40–70-х рр. Активізація профспілкового руху. Ольстерська криза. Ліквідація Британської імперії. «Атлантична солідарність». «Тетчеризм» та його результати. Соціальні реформи. Фолклендська війна. «Третій шлях» Т. Блера. Сучасне становище у країні. Уряд Д. Кемерона. Прем'єрство Т. Мей, Б. Джонсона.

Проблеми розвитку Франції в роки П'ятої республіки. Франції після визволення з-під німецької окупації. Посилення впливу лівих партій і профспілок. Демократичні перетворення. Четверта республіка. Загострення політичної боротьби. Становлення П'ятої республіки. Ш. де Голь. Вихід Франції з НАТО. Розвиток відносин з СРСР. Франція наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. Колоніальна політика в Індокитаї. Війна в Алжирі. Франція в 70–90-х роках: президенство Ж. Помпіду, В. Жіскар д' Естена, Ж. Ширака, Ф. Міттерана. Перегрупування політичних сил. Перебування при владі Н. Саркозі. Франція за соціаліста Ф. Олланда. Прихід до влади Е. Макрона.

Німеччина після Другої світової війни. Німеччина у 1945–1949 рр. Бізонія та Тризонія. Відродження діяльності політичних партій та профспілок. Реформи. Розкол Німеччини на ФРН і НДР. Західнонімецьке «економічне диво». Внутрішньополітична боротьба. Вступ ФРН до НАТО й утворення власних збройних сил. Уряди К. Аденауера та Л. Ерхарда. Політична боротьба в ФРН з питань внутрішньої та зовнішньої політики. Перебування при владі В. Брандта.

Правоцентристська коаліція Г. Коля. Еволюція політичної доктрини ХДС. Об'єднання Німеччини. Здобутки і проблеми. Уряд Г. Шрьодера, його внутрішня та зовнішня політика. Становище ФРН за перебування при владі А. Меркель.

Соціально-економічне та політичне становище Італії. Проголошення республіки в Італії. Науково-технічна революція та італійське «економічне диво». Вступ Італії до ЄЕС. Становище Італії в 70–80-х рр. Ескалація політичного насильства й нестабільності. Політика «національної солідарності». Діяльність уряду Дж. Андреотті. Активізація боротьби з організованою злочинністю в 90-х роках. Криза ІСП. Утворення нових політичних сил. Рух «Вперед, Італіє!» і С. Берлусконі. Перебування при владі Р. Проді. Реформування конституційної системи в країні. Участь в процесі європейської інтеграції. Соціально-економічний і політичний розвиток країни наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. Четвертий уряд Берлусконі. Уряди Д. Конте, М. Драгі.

Концептуальні основи і основні напрямки зовнішньої політики США в 1970–90-х роках. Політика США в умовах досягнення СРСР військово-стратегічного паритету. Американсько-радянські угоди 1972–1974 рр. Поворот у відносинах США з КНР. Припинення війни у В'єтнамі. США і Близький Схід. Кемпдевідські угоди. Загострення американсько-радянських суперечностей у першій половині 80-х років. СОІ. Американсько-радянські зустрічі на найвищому рівні у 1985–1991 рр. та їх результати. Визнання Сполученими Штатами незалежності нових держав Європи і Азії. Встановлення відносин з Україною. Американсько-російські відносини. Договір СНО–2. США і війна у Перській затоці. Американські збройні сили і дипломатія в миротворчих місіях ООН і НАТО. Стратегія національної безпеки США. «Від стримування до розширення». США у світових інтеграційних процесах. Роль США в сучасній світовій політиці.

Зміцнення економічних позицій Канади після Другої світової війни та стабілізація соціального становища в країні. Прихід до влади прогресивно-консервативної партії. Уряд Б. Малруні (1984–1993 рр.). Поворот до поміркованого соціально орієнтованого неоконсерватизму. Специфіка соціально-економічного розвитку Канади у 80–90-х роках. Еволюція політичного спектру країни. Північноамериканська інтеграція. НАФТА. Криза канадського федералізму на межі 80–90-х років. Міч-Лейкська угода з Квебеком. Створення території Нунавут. Прийняття конституційних поправок щодо децентралізації канадської федерації. Правління ліберальної партії. Уряди Ж. Кретьєна і П.-Дж. Мартіна. «Стратегія рівних можливостей». Референдум 1995 р. у Квебеці та його результати. Успіхи правління лібералів. Уряд консервативної партії С. Харпера. Уряд ліберальної партії Д. Трюдо. Внутрішня та зовнішня політика Канади на сучасному етапі.

Сутність, причини та наслідки колоніальної системи. Розпад колоніальної системи в другій половині ХХ ст. та проблеми вибору шляхів подальшого розвитку. Етапи деколонізації.

Політичне та економічне становище країн Азії, Африки та Латинської Америки на сучасному етапі. Нові індустріальні країни.

5. Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин			
	денна форма навчання 052ПОЛІТ мд 2021			
	усього	у тому числі		
л		сем	с. р.	
Тема 1. Вступ до курсу «Світова політична історія»	9	2	2	5
Тема 2. Політична історія Стародавнього Сходу	12	-	2	10
Тема 3. Політична історія Стародавньої Греції та Риму	14	2	2	10
Тема 4. Політичний розвиток світу в період Середньовіччя	14	2	2	10
Тема 5. Політичний розвиток світу в період Нового часу та розвитку індустріального суспільства (кінець ХІХ – поч. ХХ ст.)	20	2	6	12
Тема 6. Політичний розвиток світу (1914 - 1945 рр.)	22	2	6	14
Тема 7. Крах комуністичних тоталітарних режимів в країнах Центральної та Південно-Східної Європи. Розпад СРСР	22	2	6	14
Тема 8. Основні тенденції політичного розвитку держав світу наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.	22	2	6	14
Усього годин	135	14	32	89

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна форма 052ПОЛІТ_мд_2021
1	Вступ до курсу «Світова політична історія»	2
2	Політична історія Стародавнього Сходу	2
3	Політична історія Стародавньої Греції та Риму	2
4	Політичний розвиток світу в період Середньовіччя	2
5	Політичний розвиток світу в період Нового часу та розвитку індустріального суспільства (кінець XIX – поч. XX ст.)	6
6	Політичний розвиток світу (1914 - 1945 рр.)	6
7	Крах комуністичних тоталітарних режимів в країнах Центральної та Південно-Східної Європи. Розпад СРСР	6
8	Основні тенденції політичного розвитку держав світу наприкінці XX – на початку XXI ст.	6
	Разом	32

7. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна форма 052ПОЛІТ_мд_2021
1	Вступ до курсу «Світова політична історія»	5
2	Політична історія Стародавнього Сходу	10
3	Політична історія Стародавньої Греції та Риму	10
4	Політичний розвиток світу в період Середньовіччя	10
5	Політичний розвиток світу в період Нового часу та розвитку індустріального суспільства (кінець XIX – поч. XX ст.)	12
6	Політичний розвиток світу (1914 - 1945 рр.)	14
7	Крах комуністичних тоталітарних режимів в країнах Центральної та Південно-Східної Європи. Розпад СРСР	14
8	Основні тенденції політичного розвитку держав світу наприкінці XX – на початку XXI ст.	14
	Разом	89

8. Оцінювання результатів навчання

Програмні результати навчання	Форми контролю
ПР 01. Застосовувати для розв'язування складних задач політології розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації, особливостей реалізації влади у різних політичних системах, їх соціально-економічного, історичного та соціокультурного контексту.	Опитування, виконання тестів (за результатами самостійної роботи), написання реферату, контрольна робота, екзамен
ПР 02. Застосовувати спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності або галузі знань і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень, критичне осмислення проблем у галузі та на межі галузей знань.	Опитування, виконання тестів (за результатами самостійної роботи), написання реферату, контрольна робота, екзамен
ПР 05. Планувати, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт відповідно до встановлених вимог.	Виконання тестів (за результатами самостійної роботи), написання реферату, контрольна робота
ПР 06. Критично осмислювати принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів.	Опитування, виконання тестів (за результатами самостійної роботи), написання реферату, контрольна робота, екзамен

Забезпечення тематикою дисципліни успішного опанування програмних результатів навчання для здобувачів вищої освіти 052ПОЛІТ мд 2021

Теми занять	Програмні результати навчання				Разом
	ПРН 01	ПРН 02	ПРН 05	ПРН 06	
Тема 1. Вступ до курсу «Світова політична історія»	+	+	-	+	3
Тема 2. Політична історія Стародавнього Сходу	+	+	-	+	3
Тема 3. Політична історія Стародавньої Греції та Риму	+	+	-	+	3
Тема 4. Політичний розвиток світу в період Середньовіччя	+	+	-	+	3
Тема 5. Політичний розвиток світу в період Нового часу та розвитку індустріального суспільства (кінець ХІХ – поч. ХХ ст.)	+	+	+	+	4
Тема 6. Політичний розвиток світу (1914 - 1945 рр.)	+	+	-	+	3
Тема 7. Крах комуністичних тоталітарних режимів в країнах Центральної та Південно-Східної Європи. Розпад СРСР	+	+	-	+	3
Тема 8. Основні тенденції політичного розвитку держав світу наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.	+	+	+	+	4
Разом	8	8	2	8	26
максимальний відсоток у підсумковій оцінці з навчальної дисципліни, %	31	31	7	31	100
мінімальний відсоток у підсумковій оцінці з навчальної дисципліни, %	19	19	3	19	60

Критерієм успішного навчання є досягнення здобувачем вищої освіти мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання.

Критерії успішного опанування програмних результатів навчання для здобувачів вищої освіти 052ПОЛІТ мд 2021

Програмні результати навчання	Відсоток у підсумковій оцінці з навчальної дисципліни, %	Пороговий рівень оцінок, балів	
		максимальний	мінімальний
ПРН 01	31	31	19
ПРН 02	31	31	19
ПРН 05	7	7	3
ПРН 06	31	31	19
Разом	100	100	60

Одним із обов'язкових елементів освітнього процесу є систематичний поточний контроль оволодіння компетентностями та підсумкова оцінка рівня досягнення програмних результатів навчання.

9. Форми контролю результатів навчання для здобувачів вищої освіти 052ПОЛІТ мд 2021

Програмні результати навчання	Форми контролю										Разом	
	Опитування		Виконання тестів (за результатами самостійної роботи)		Написання реферату		Контрольна робота		Екзамен		Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів
	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів		
ПРН 01	8	14	3	5	2	3	2	3	4	6	19	31
ПРН 02	7	11	6	9	1	2	1	2	4	7	19	31
ПРН 05	-	-	1	1	1	3	1	3	-	-	3	7
ПРН 06	9	15	3	5	1	2	1	2	5	7	19	31
Разом	24	40	12	20	6	10	6	10	12	20	60	100

**10. Схема нарахування балів з навчальної дисципліни
для здобувачів вищої освіти 052ПОЛІТ_мд_2021**

Назва теми	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти					Разом
	Опитування	Самостійна робота		Контрольна робота	Екзамен	
		Виконання тестів (за результатами самостійної роботи)	Написання реферату			
Тема 1. Вступ до курсу «Світова політична історія»	5	10				5
Тема 2. Політична історія Стародавнього Сходу	5					5
Тема 3. Політична історія Стародавньої Греції та Риму	5					5
Тема 4. Політичний розвиток світу в період Середньовіччя	5					5
Тема 5. Політичний розвиток світу в період Нового часу та розвитку індустріального суспільства (кінець XIX – поч. XX ст.)	5					15
Тема 6. Політичний розвиток світу (1914 - 1945 рр.)	5					5
Тема 7. Крах комуністичних тоталітарних режимів в країнах Центральної та Південно-Східної Європи. Розпад СРСР	5					15
Тема 8. Основні тенденції політичного розвитку держав світу наприкінці XX – на початку XXI ст.	5	10	10			25
Самостійна робота (написання реферату)			10			10
Екзамен					20	20
РАЗОМ	40	20	10	10	20	100

**Шкала та критерії оцінювання опитування на семінарських заняттях
для здобувачів вищої освіти 052ПОЛІТ_мд_2021**

Кількість балів	Критерії оцінювання
5	Здобувач вищої освіти ґрунтовно і послідовно викладає вивчений матеріал, виявляє повне розуміння його змісту; обґрунтовує свої думки, наводить необхідні приклади, аргументує їх; дотримується мовних та мовленнєвих норм сучасної літературної мови. На високому рівні застосовує для розв'язування складних задач політології розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання; використовує спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень; володіє вмінням планувати, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт відповідно до встановлених вимог; критично осмислює проблеми у галузі та на межі галузей знань, зокрема, принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів.
4	Здобувач вищої освіти дає відповідь, що задовольняє ті ж вимоги, що й високий рівень, але допускає деякі помилки, які сам виправляє після зауважень викладача, та поодинокі недоліки в послідовності викладу матеріалу, у мовленнєвому оформленні усної відповіді. На достатньому рівні застосовує для розв'язування складних задач політології розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання; використовує спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень; володіє вмінням планувати, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт відповідно до встановлених вимог; критично осмислює проблеми у галузі та на межі галузей знань, зокрема, принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів.
3	Здобувач вищої освіти виявляє знання і розуміння основних положень певної теми, але викладає матеріал не досить повно, не завжди глибоко і переконливо обґрунтовує свої думки; присутні помилки у мовленнєвому оформленні відповіді. На середньому рівні застосовує для розв'язування складних задач політології розуміння природи та значення політики як специфічного виду

	людської діяльності та особливої сфери пізнання; використовує спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень; володіє вмінням планувати, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт відповідно до встановлених вимог; критично осмислює проблеми у галузі та на межі галузей знань, зокрема, принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів.
2	Здобувач вищої освіти розкриває основні положення певної теми поверхнево, викладає матеріал непослідовно, без певної логіки; не вміє глибоко і переконливо обґрунтовувати свої думки і відчуває труднощі під час добору прикладів; допускає помилки у мовленнєвому оформленні відповіді. На задовільному рівні застосовує для розв'язування складних задач політології розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання; частково використовує спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень; недостатньо володіє вмінням планувати, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт відповідно до встановлених вимог; недостатньо осмислює проблеми у галузі та на межі галузей знань, зокрема, принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів.
1	Здобувач вищої освіти не виявляє знань більшої частини вивченого матеріалу, допускає суттєві помилки у викладенні фактів, що спотворюють їх зміст, непослідовно і невпевнено викладає матеріал; не дотримується мовних та мовленнєвих норм сучасної літературної мови. На низькому рівні застосовує для розв'язування складних задач політології розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання; не використовує спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень; не володіє вмінням планувати, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт відповідно до встановлених вимог; не здатний критично осмислювати проблеми у галузі та на межі галузей знань, зокрема, принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів.
0	ЗВО зовсім не відповідає на поставлене питання або відповідає неправильно.

Критерії та шкала оцінювання виконання тестів (за результатами самостійної роботи) для здобувачів вищої освіти 052ПОЛІТ_мд_2021

Кількість балів	Критерії оцінювання	
10	із 20 запропонованих завдань правильну відповідь надано на 19-20 питань	Продемонстрований високий рівень володіння програмним матеріалом, що відображає історичні та культурні засади розвитку суспільства; Здобувач вищої освіти володіє базовим категорійно-понятійним апаратом сучасної історичної науки; застосовує критичне мислення для вирішення поставлених завдань; вміє аналізувати історичні процеси та явища політичної, соціально-економічної та культурної сфер
9	із 20 запропонованих завдань правильну відповідь надано на 17-18 питань	
8	із 20 запропонованих завдань правильну відповідь надано на 15-16 питань	
7	із 20 запропонованих завдань правильну відповідь надано на 13-14 питань	Продемонстрований належний рівень володіння програмним матеріалом, що відображає історичні та культурні засади розвитку суспільства; Здобувач вищої освіти володіє базовим категорійно-понятійним апаратом сучасної історичної науки; застосовує критичне мислення для вирішення поставлених завдань; вміє аналізувати історичні процеси та явища політичної, соціально-економічної та культурної сфер
6	із 20 запропонованих завдань правильну відповідь надано на 11-12 питань	
5	із 20 запропонованих завдань правильну відповідь надано на 9-10 питань	
4	із 20 запропонованих завдань правильну відповідь надано на 7-8 питань	Продемонстрований посередній рівень володіння програмним матеріалом, що відображає історичні та культурні засади розвитку суспільства; Здобувач вищої освіти володіє базовим категорійно-понятійним апаратом сучасної історичної науки, але знання фрагментарні, виникають труднощі у застосуванні критичного мислення для вирішення поставлених завдань, а також у ході аналізу
3	із 20 запропонованих завдань правильну відповідь надано на 5-6 питань	

		історичних процесів та явищ політичної, соціально-економічної та культурної сфер
2	із 20 запропонованих завдань правильну відповідь надано на 3-4 питань	Продемонстрований низький рівень володіння програмним матеріалом, що відображає історичні та культурні засади розвитку суспільства; Здобувач вищої освіти практично не володіє базовим категорійно-понятійним апаратом сучасної історичної науки; не використовує критичне мислення для вирішення поставлених завдань; не здатний аналізувати історичні процеси та явища політичної, соціально-економічної та культурної сфер
1	із 20 запропонованих завдань правильну відповідь надано на 1-2 питань	
0	усі завдання виконано неправильно	

**Критерії та шкала оцінювання написання реферату
для здобувачів вищої освіти 052ПОЛІТ_мд_2021**

Кількість балів	Критерії оцінювання
10	виконані всі вимоги до написання й захисту реферату: позначені проблема й обґрунтована її актуальність, зроблений аналіз різних точок зору на проблему й логічно викладена власна позиція, сформульовані висновки, тема розкрита повністю, витриманий обсяг, дотримані вимоги до зовнішнього оформлення, дані правильні відповіді на додаткові питання. За матеріалами реферату підготовлена змістовна презентація. Здобувач вищої освіти на високому рівні застосовує для розв'язування складних задач політології розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання; використовує спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень; володіє вмінням планувати, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт відповідно до встановлених вимог; критично осмислює проблеми у галузі та на межі галузей знань, зокрема, принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів.
9	виконані всі формальні вимоги до написання й захисту реферату: витриманий обсяг, дотримані вимоги до зовнішнього оформлення. Проблема позначена, але не достатньо обґрунтована її актуальність, зроблений короткий аналіз різних точок зору на проблему й викладена власна позиція, сформульовані висновки, тема розкрита достатньо повно, дані правильні відповіді на додаткові питання. Здобувач вищої освіти на достатньому рівні застосовує для розв'язування складних задач політології розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання; використовує спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень; володіє вмінням планувати, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт відповідно до встановлених вимог; критично осмислює проблеми у галузі та на межі галузей знань, зокрема, принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів.
7-8	основні вимоги до реферату і його захисту виконані, але при цьому допущені деякі недоліки. Не обґрунтовано актуальність проблеми, висновки не чіткі. Наявні певні неточності у викладенні матеріалу. Вимоги щодо оформлення дотримано. Здобувач вищої освіти на середньому рівні застосовує для розв'язування складних задач політології розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання; використовує спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень; володіє вмінням планувати, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт відповідно до встановлених вимог; критично осмислює проблеми у галузі та на межі галузей знань, зокрема, принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів.
5-6	основні вимоги до реферату і його захисту виконані, але при цьому допущені недоліки. Зокрема, є неточності у викладі матеріалу; відсутні логічна послідовність у судженнях; не витриманий обсяг реферату; є недоліки в оформленні; на додаткові питання при захисті дані неповні відповіді. Здобувач вищої освіти на задовільному рівні застосовує для розв'язування складних задач політології розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання; використовує спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень; володіє вмінням планувати, оцінювати та

	забезпечувати якість виконуваних робіт відповідно до встановлених вимог; критично осмислює проблеми у галузі та на межі галузей знань, зокрема, принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів.
3-4	наявні істотні відступи від вимог до реферування. Зокрема: тема розкрита лише частково; допущені фактичні помилки в змісті реферату або при відповіді на додаткові питання; під час захисту відсутній висновок. Здобувач вищої освіти на низькому рівні застосовує для розв'язування складних задач політології розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання; частково використовує спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень; недостатньо володіє вмінням планувати, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт відповідно до встановлених вимог; частково осмислює проблеми у галузі та на межі галузей знань, зокрема, принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів.
1-2	тема реферату не розкрита, виявляється істотне нерозуміння проблеми. Здобувач вищої освіти не застосовує для розв'язування складних задач політології розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання; не використовує спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень; не володіє вмінням планувати, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт відповідно до встановлених вимог; не здатний критично осмислювати проблеми у галузі та на межі галузей знань, зокрема, принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів.
0	реферативна робота не виконана

**Критерії та шкала оцінювання виконання контрольної роботи
для здобувачів вищої освіти 052ПОЛІТ мд 2021**

Кількість балів	Критерії оцінювання
9-10	контрольна робота містить відповіді на усі питання, в яких навчальний матеріал відтворюється в повному обсязі; відповідь правильна, обґрунтована, логічна, містить аналіз і систематизацію, зроблені аргументовані висновки. Здобувач вищої освіти на високому рівні застосовує для розв'язування складних задач політології розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання; використовує спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень; володіє вмінням планувати, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт відповідно до встановлених вимог; критично осмислює проблеми у галузі та на межі галузей знань, зокрема, принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів.
7-8	контрольна робота містить відповіді, в яких відтворюється значна частина навчального матеріалу; Здобувач вищої освіти виявляє знання і розуміння основних положень з навчальної дисципліни, може аналізувати матеріал, порівнювати та робити висновки. На достатньому рівні застосовує для розв'язування складних задач політології розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання; використовує спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень; володіє вмінням планувати, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт відповідно до встановлених вимог; критично осмислює проблеми у галузі та на межі галузей знань, зокрема, принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів.
5-6	контрольна робота містить відповіді, в яких відтворюються основні положення навчального матеріалу, але при цьому допущені несуттєві помилки, та неточності, має місце недостатня аргументованість при викладенні матеріалу. Здобувач вищої освіти на середньому рівні застосовує для розв'язування складних задач політології розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання; використовує спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень; володіє вмінням планувати, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт відповідно до встановлених вимог; критично осмислює проблеми у галузі та на межі галузей знань, зокрема, принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової

	політики та політики окремих країн та регіонів.
3-4	контрольна робота містить відповіді в яких відтворюються основні положення навчального матеріалу, але відсутній висновок, наявні у незначній кількості фактичні помилки. Здобувач вищої освіти на задовільному рівні застосовує для розв'язування складних задач політології розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання; використовує спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень; володіє вмінням планувати, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт відповідно до встановлених вимог; критично осмислює проблеми у галузі та на межі галузей знань, зокрема, принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів.
1-2	контрольна робота містить відповіді на рівні елементарного відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, фрагментів навчального матеріалу; відсутній розуміння основної суті питань, висновки, узагальнення. Здобувач вищої освіти на низькому рівні застосовує для розв'язування складних задач політології розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання; частково використовує спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень; недостатньо володіє вмінням планувати, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт відповідно до встановлених вимог; частково осмислює проблеми у галузі та на межі галузей знань, зокрема, принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів.
0	контрольна робота, питання якої не розкриті або висвітлені неправильно, з грубими помилками. Здобувач вищої освіти фактично не застосовує для розв'язування складних задач політології розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання; не використовує спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень; не володіє вмінням планувати, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт відповідно до встановлених вимог; не здатний критично осмислювати проблеми у галузі та на межі галузей знань, зокрема, принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів.

**Критерії та шкала оцінювання екзамену для здобувачів вищої освіти
052ПОЛІТ_мд_2021**

Екзаменаційний білет передбачає відповідь на три теоретичні питання однакового рівня складності.

Рівень опанування ПРН відповідної навчальної програми	Критерії оцінювання	Номер питання	Кількість балів
Високий	Здобувач вищої освіти виявив високий рівень опанування ПРН. Питання розкриті у повному обсязі. Відповідь правильна, обґрунтована, логічна, містить аналіз і самостійне бачення, зроблені аргументовані висновки. Здобувач вищої освіти застосовує для розв'язування складних задач політології розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання; використовує спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень; володіє вмінням планувати, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт відповідно до встановлених вимог; критично осмислює проблеми у галузі та на межі галузей знань, зокрема, принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів.	1-е теоретичне питання	6
Достатній	Здобувач вищої освіти виявив достатній рівень опанування ПРН. У цілому вірно викладена сутність питань, але без наведення прикладів. ЗВО може аналізувати матеріал, порівнювати та робити висновки. На достатньому рівні застосовує для		5

	розв'язування складних задач політології розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання; використовує спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень; володіє вмінням планувати, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт відповідно до встановлених вимог; критично осмислює проблеми у галузі та на межі галузей знань, зокрема, принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів.		
Середній	Здобувач вищої освіти виявив середній рівень опанування ПРН. У відповіді відтворюються основні положення навчального матеріалу, але при цьому допущені несуттєві помилки та неточності, має місце недостатня аргументованість при викладенні матеріалу. Здобувач вищої освіти на середньому рівні застосовує для розв'язування складних задач політології розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання; використовує спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень; володіє вмінням планувати, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт відповідно до встановлених вимог; критично осмислює проблеми у галузі та на межі галузей знань, зокрема, принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів.		4
Задовільний	Здобувач вищої освіти виявив задовільний рівень опанування ПРН. У відповіді відтворюються основні положення навчального матеріалу, але спостерігаються значні помилки. ЗВО орієнтується у сутності, змісті питань. Здобувач вищої освіти орієнтується у сутності, змісті питань. На задовільному рівні застосовує для розв'язування складних задач політології розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання; використовує спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень; володіє вмінням планувати, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт відповідно до встановлених вимог; критично осмислює проблеми у галузі та на межі галузей знань, зокрема, принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів.		3
Низький	Здобувач вищої освіти виявив низький рівень опанування ПРН, відповідає на рівні елементарного відтворення окремих фактів, фрагментів навчального матеріалу; допускає грубі помилки у відповіді, відсутнє розуміння основної суті питань. У відповіді бракує необхідних доказів та аргументів. Зроблені висновки є помилковими. Здобувач вищої освіти на низькому рівні застосовує для розв'язування складних задач політології розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання; частково використовує спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень; недостатньо володіє вмінням планувати, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт відповідно до встановлених вимог; частково осмислює проблеми у галузі та на межі галузей знань, зокрема, принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової		1-2

	політики та політики окремих країн та регіонів.		
Незадовільний	Здобувач вищої освіти виявив незадовільний рівень опанування ПРН; зовсім не відповідає на поставлене питання або відповідає неправильно, з великою кількістю помилок, які унеможливають позитивну оцінку. Здобувач вищої освіти не застосовує для розв'язування складних задач політології розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання; не використовує спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень; не володіє вмінням планувати, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт відповідно до встановлених вимог; не здатний критично осмислювати проблеми у галузі та на межі галузей знань, зокрема, принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів.		0
Високий	Здобувач вищої освіти виявив високий рівень опанування ПРН. Питання розкриті у повному обсязі. Відповідь правильна, обґрунтована, логічна, містить аналіз і самостійне бачення, зроблені аргументовані висновки. Здобувач вищої освіти застосовує для розв'язування складних задач політології розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання; використовує спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень; володіє вмінням планувати, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт відповідно до встановлених вимог; критично осмислює проблеми у галузі та на межі галузей знань, зокрема, принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів.	2-е і 3-е теоретичне питання	7
Достатній	Здобувач вищої освіти виявив достатній рівень опанування ПРН. У цілому вірно викладена сутність питань, але без наведення прикладів. Здобувач вищої освіти може аналізувати матеріал, порівнювати та робити висновки. На достатньому рівні застосовує для розв'язування складних задач політології розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання; використовує спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень; володіє вмінням планувати, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт відповідно до встановлених вимог; критично осмислює проблеми у галузі та на межі галузей знань, зокрема, принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів.		6
Середній	Здобувач вищої освіти виявив середній рівень опанування ПРН. У відповіді відтворюються основні положення навчального матеріалу, але при цьому допущені несуттєві помилки та неточності, має місце недостатня аргументованість при викладенні матеріалу. Здобувач вищої освіти на середньому рівні застосовує для розв'язування складних задач політології розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання; використовує спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень; володіє вмінням планувати, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт відповідно до		5

	встановлених вимог; критично осмислює проблеми у галузі та на межі галузей знань, зокрема, принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів.		
Задовільний	Здобувач вищої освіти виявив задовільний рівень опанування ПРН. У відповіді відтворюються основні положення навчального матеріалу, але спостерігаються значні помилки. Здобувач вищої освіти орієнтується у сутності, змісті питань. На задовільному рівні застосовує для розв'язування складних задач політології розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання; використовує спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень; володіє вмінням планувати, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт відповідно до встановлених вимог; критично осмислює проблеми у галузі та на межі галузей знань, зокрема, принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів.		3-4
Низький	Здобувач вищої освіти виявив низький рівень опанування ПРН, відповідає на рівні елементарного відтворення окремих фактів, фрагментів навчального матеріалу; допускає грубі помилки у відповіді, відсутнє розуміння основної суті питань. У відповіді бракує необхідних доказів та аргументів. Зроблені висновки є помилковими. Здобувач вищої освіти на низькому рівні застосовує для розв'язування складних задач політології розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання; частково використовує спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень; недостатньо володіє вмінням планувати, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт відповідно до встановлених вимог; частково осмислює проблеми у галузі та на межі галузей знань, зокрема, принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів.		1-2
Незадовільний	Здобувач вищої освіти виявив незадовільний рівень опанування ПРН; зовсім не відповідає на поставлене питання або відповідає неправильно, з великою кількістю помилок, які унеможливають позитивну оцінку. Здобувач вищої освіти не застосовує для розв'язування складних задач політології розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання; не використовує спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень; не володіє вмінням планувати, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт відповідно до встановлених вимог; не здатний критично осмислювати проблеми у галузі та на межі галузей знань, зокрема, принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів.		0

11. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Алексєєв Ю., Вертегел А., Казаков О. Всесвітня історія : навч. посіб. / За ред. Ю. Алексєєва. Київ : Каравела, 2006.
2. Бердичевський Я. М., Ладиченко Т. В. Всесвітня історія ХХ ст. : навч. посіб. Запоріжжя : Прем'єр, 2007. 496 с.
3. Воронянський О. В. Всесвітня історія ХХ ст. : навч. посіб. Харків : Парус, 2006. 336 с.
4. Газін В. П., Копилов С. А. Новітня історія країн Європи та Америки 1918-1945 рр. Київ : «Слово», 2003.
5. Голованов С. О. Всесвітня історія : навч. посіб. / За ред. Ю. М. Алексєєва. Київ : Каравела, 2006.
6. Історія сучасного світу : соціально-політична історія ХV–ХХ ст. : навч. посіб. / Ю. А. Горбань, Б. І. Білик, Л. В. Дячук та ін.; За ред. Ю. А. Горбаня. Київ : Знання, 2007. 489 с.
7. Корицький А. М. Новітня історія Азії та Африки : навч. посіб. Львів : Афіша, 2004. 430 с.
8. Новітня історія країн Західної Європи та Північної Америки (1945 – початок ХХІ ст.): навч. пос. для студ. ВНЗ / За ред. М. Швагуляка. Львів: Тріада Плюс, 2011. 700 с.
9. Орлова Т. В. Сучасна політична історія країн світу. 2-е вид., доп. і переробл. К.; Ніжин: Видавець ПП Лисенко М. М., 2017. 944 с.
10. Томахів В. Я., Гурик М. І. Світова політична історія. Опорний конспект лекцій. Тернопіль: «Економічна думка», ТНЕУ, 2020. 101 с.

Допоміжні

1. Балацька О. Б. Політичне насилля як світова проблема: глобальні тенденції. *Гілея*. 2015. Вип. 99.
2. Бебик В. М., Шергін С. О., Дегтерьова Л. О. Сучасна глобалістика: провідні концепції і модерна практика : навч. посіб. Київ : Знання, 2006. 208 с.
3. Верт Н. Історія Радянської держави. 1900-1991. Рівне: «Верменс», 2001.
4. Гайдуков Л. Ф. та ін. Міжнародні відносини та зовнішня політика (1980-2000 роки) : підручник. Київ : Либідь, 2001.
5. Глиняний В. П. Історія держави і права зарубіжних країн : навч. посіб. / 6-те видання. Київ : Істина, 2009. 768 с.
6. Гончар Б. М., Козицький М. Ю., Мордвінцев В. М., Слюсаренко А. Г. Всесвітня історія : навч. посіб. Київ : Знання, 2002.
7. Горбань Ю. А. та ін. Історія сучасного світу: навч. посіб. Київ : Телепресінформ, 2001.
8. Горбулін В. Гібридна війна: все тільки починається... *Дзеркало тижня*. 2016. № 11.
9. Дівак В. Сепаратизм як геополітична зброя: виникнення нових квазідержав на карті світу. Пошук критеріїв міжнародного визнання невизнаних державних утворень. *Віче*. 2016. № 3.
10. Дюррозель Ж.-Б. Історія дипломатії від 1919 року до наших днів / Пер з фр. Є. Марічева, Л. Погорелової, В. Чайковського. Київ : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2005. 903 с.
11. Іваницька О. П. Новітня історія країн Європи та Америки (1918-1945) : навч. посіб. Київ : Комп'ютерплес, 2001.
12. Іваницька О. П. Новітня історія країн Європи та Америки (1945-2002). Вінниця : «Фоліант», 2003.
13. Історія сучасного світу : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / В. Ф. Салабай, І. Д. Дудко, Л. О. Титаренко та ін.; Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана. К.: КНЕУ, 2006. 232 с.
14. Каландаров Н. Нові геополітичні тенденції і процеси глобалізації у світовій політиці. *Гілея*. 2014. Вип. 87.
15. Козлітін В. Д. Друга світова війна 1939-1945: навч. посіб. Харків : «РА», 2001.
16. Крушинський В. Ю. Міжнародні відносини та світова політика, 1945-1980 : навч. посіб. Київ : Либідь, 2007. 191 с.
17. Макачук В. С. Загальна історія держави і права зарубіжних країн : навч. посіб. Вид. 6-те, доп. Київ : Атіка, 2009. 624 с.
18. Манжола В. А., Білоусов М. М., Гайдуков Л. Ф. та ін. Міжнародні відносини та зовнішня політика (1945-70-ті роки) : підручник. Київ : Либідь, 1999.
19. Мартиненко А. К., Мартиненко Б. А. Міжнародні відносини 1945-1975 років : навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Видавництво «Ліра», 2007. 366 с.

20. Міжнародні організації : навч. посіб. / За ред. Козака Ю. Г., Ковалевського В. В., Кутайні З. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 440 с.
21. Мінгазутдінов О. Ф. Історія Другої світової війни: навч. посіб. Київ : Видавничий центр «Київський університет», 1999.
22. Пивовар С., Серіщев Я., Стельмах С. Всесвітня історія ХХ століття : навч. посіб. Київ : Феміна, 1995.
23. Пивовар С. Ф., Слюсаренко А. Г., Стельмах С. П. Всесвітня історія. 1945-1997. Новітній період. Київ : Академія, 1998.
24. Помаз Ю. В. Форми та методи антирелігійної діяльності органів державної влади наприкінці 1950-х – у першій половині 1960-х рр. в Українській РСР. *Ідентичності та політичні інститути: Матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції* / за заг. ред. Ф. В. Барановського, Л. О. Дудки. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2021. С. 103-107.
25. Прошин Д. В. Тероризм у контексті демократичних транзитів. *Гілея*. 2014. Вип. 90.
26. Романюк Н., Рудницька У. Глобалізаційні взаємодії як чинник геополітичної структуризації сучасного світу. *Гілея*. 2016. Вип. 104.
27. Салабай В. Ф., Дудко І. Д., Борисенко М. В., Чуб М. П. Історія міжнародних відносин і зовнішньої політики. ХХ – початок ХХІ ст. : навч. посіб. 2-ге вид., без змін. Київ : КНЕУ, 2008. 368 с.
28. Сіромська Р. Історія Західної Європи та Америки другої половини ХХ – початку ХХІ ст. : практикум для студентів іст. фак-ту. Частина друга. Львів : Тріада плюс, 2008. 212 с.
29. Троян С. Еволюція системи міжнародних відносин після 1991 року. *Зовнішні справи*. 2016. № 11.
30. Чекаленко Л. Концепція безпеки: сучасне прочитання. *Зовнішні справи*. 2017. № 4.
31. Якименко М., Помаз Ю. Еволюція політики уряду Російської імперії щодо трудових мігрантів епохи аграрних реформ (друга половина ХІХ – початку ХХ ст.). *Політичні трансформації сучасного суспільства: колективна монографія* / за наук. редакцією Т. Шаравари. Київ : Видавництво Ліра-К, 2021. С. 39-44.
32. Яценюк П. І., Піщак В. І. Історія Росії (ХХ – початок ХХІ ст.) : метод. посіб. Чернівецький нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. Чернівці : Рута, 2006. 80 с.

Інформаційні ресурси мережі Інтернет

1. Британская империя в цвете // URL: www.ex.ua/16727307;
<https://www.youtube.com/watch?v=udDvzmzS4Y0>;
2. Вторая мировая в цвете (2009) // URL: dokpro.net/populiarnye/814-vtoraya-mirovaya-v-cvete-23-05-2014.html
3. Вторая мировая. К берегам Иво Джима. Это Гудуалканал // URL: www.ex.ua/1006515
4. Диктаторы. Тайны великих вождей. Две жизни председателя Мао // URL: www.youtube.com/watch?v=duUib1BLFBo
5. Диктаторы. Тайны великих вождей. Корейский рубеж // URL: www.youtube.com/watch?v=lw3fnGJF8Eo
6. Ганди. Часть 1. Путь Махатмы // URL: www.youtube.com/watch?v=rsiHx7_31qw;
Ч.2. Дорога к славе // URL: www.youtube.com/watch?v=fw78bozeDuI,
Ч.3 Дорога у свободе // URL: www.youtube.com/watch?v=7T_zFnOZeAY
7. Взлет и падение Японской империи
Ч.1. Рождение империи восходящего солнца»,
Ч.2. Вторая мировая война // URL: documentalfilms.ucoz.ru/load/voennaja_tematika/prochie_filmy/vzlet_i_padenie_japonskoj_imperii/28-1-0-18377;
8. Карозерс Т. Противодействие распространению демократии. URL: http://www.globalaffairs.ru/number/n_6559
9. Корейский рубеж. Война в Корее // URL: lookwar.com/local/korey/932-koreyskiy-rubezh-voyna-v-koree.html
10. Мао: китайская сказка // URL: online-docfilm.com/aroundworld/hystory/3719-mao-kitayskaya-skazka.html
11. Мао и Сталин // URL: www.youtube.com/watch?v=PCR6a5gTUUY
12. Мао и Чан Кайши. Русские дети // URL: www.youtube.com/watch?v=OBMR1D8yFCY
13. Мао. Тайны великого кормчего // URL: www.ex.ua/6019926
14. Неру. Становление // URL: www.net-film.ru/film-39420/

15. Перл Харбор. Без грифа секретности URL: www.ex.ua/73327996
16. Поля сражений. Перл-Харбор // URL: dokonline.com/dokumentalnie-filmi/17719-polya-srazheniy-perl-harbor-discovery.html
17. Поля сражений. Маньчжурия URL: voenhronika.ru/publ/sovetsko_japonskaja_vojna/polja_srazhenij_manchzhurija_zabytaja_pobeda_velikobritanija_2000_god/36-1-0-186
18. Разрушенная Япония. / Japan in Ruins. (2005) URL: www.ex.ua/5293123?r=1987
19. С дистанции времени. Советский Союз и китайская революция // URL: doskado.ru/blog/2013-10-02-11623
20. Секунды до катастрофы. Нагасаки: забытая бомба // URL: www.youtube.com/watch?v=MQu2Ds76D5o
21. Секунды до катастрофы. Перл Харбор // URL: dokonline.com/dokumentalnie-filmi/11900-sekundy-do-katastrofy-perl-harbor-2011-national-geographic.html
22. Хиросима // URL: online-docfilm.com/bbc/baccident/880-hirosima.html
23. Цвет войны. 4: Япония во Второй Мировой войне // URL: filmyhd720.ru/online/tsvet_voyni_4_yaponiya_vo_vtoroy_mirovoy_voynе_tv
24. British Empire 20th Century in Colour: Geographical Height and End (Highlights) URL: www.youtube.com/watch?v=YgXO_6pV-AI = The British Empire In Colour
25. Сайт Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. URL : <http://www.ipiend.gov.ua/>